

Doba péče o dítě ve věku od 4 do 9 let jako doba vyloučená

Současný stav započtení příjmů z období péče o 4leté a starší dítě při výpočtu důchodu

V současnosti osoby pečující o děti starší 4 let nepožívají z titulu péče o dítě speciální ochranu. Jejich příjmy z tohoto období se tak plně započítávají do jejich průměrného celoživotního příjmu. Ten pak výrazně ovlivňuje výši jejich důchodu.

Případné nižší výdělky z období péče o 4leté nebo starší děti se tak negativně projeví ve výši důchodu pečujících. Vědecké studie přitom ukazují, že výchova dětí má na výši výdělku, a tedy i důchodu, v průměru negativní dopad.

Princip navrženého opatření

Cílem navrhovaného opatření je dosáhnout toho, aby pečující měli v období pěti roků po dosažení 4 let věku dítěte zvláštní zákonnou ochranu.

V tomto opatření navrhuje, aby se pečující nově mohli rozhodnout, zda se jejich příjmy z výše zmíněného období péče budou započítávat do jejich průměrného celoživotního příjmu (OVZ). Konkrétně, pečující by měli na výběr ze 2 možností:

1. skutečné příjmy z celého období, nebo z jeho části, ve výpočtu ponechat,
2. skutečné příjmy z celého období, nebo z jeho části, z výpočtu vyloučit (tzv. institut vyloučené doby)

Nově by se jim tedy důchod nutně nepočítal na základě možnosti č. 1. Pečující by se totiž mohli rozhodnout buď pro možnost č. 1, možnost č. 2. nebo jejich kombinaci. Vyloučení příjmů z celého období, nebo jeho části přitom může být pro řadu pečujících výhodné. V tomto období totiž mají pečující nižší příjmy, které by při jejich nevyločení snižovaly průměrný celoživotní příjem a tím i výši důchodu. Toto opatření tedy lze vnímat jako ochranu pečujících osob.

Výhodnost jednotlivých možností, respektive jejich kombinace, přitom závisí na konkrétní situaci (historii) pečujícího a nelze ji určit obecně. Z toho důvodu ČSSZ pro každého žadatele o důchod provede výpočet důchodu pro 2 možnosti:

- z výpočtu důchodu vyloučí pouze ty doby péče o dítě ve věku 4 až 9 let, kdy pečující neměl žádné příjmy
- z výpočtu důchodu vyloučí pouze veškeré doby péče o dítě ve věku 4 až 9 let, tedy i doby kdy pečující měl nenulové příjmy

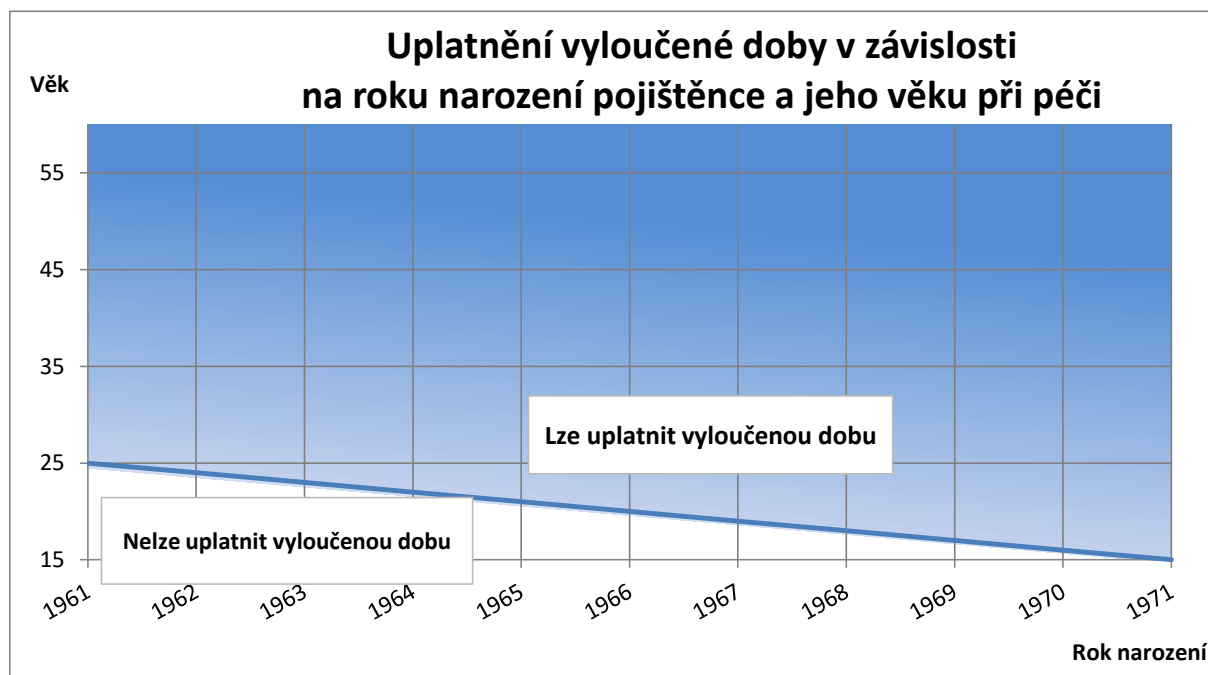
Následně ČSSZ přizná pojištěnci vyšší ze 2 vypočtených možností důchodu. Pojištěnec bude přitom moci požádat ČSSZ ve lhůtě 30 dnů o provedení alternativního výpočtu, kdy v žádosti uvede, které z příjmů chce vyloučit.

Pokud má pojištěnec v období od 4 do 9 let péče o dítě jen jedno souvislé období příjmů, jsou toto jediné dvě možnosti stanovení výše důchodu. Pokud se ale vyskytuje více oddělených období s příjmem, pak je pro stanovení nejvýhodnější možnosti pro pojištěnce nutno provést více srovnávacích výpočtů. Z toho důvodu je možné návrh na konkrétní postup ČSSZ při určování důchodu upravit. Je však třeba mít na paměti administrativní proveditelnost postupu.

Kohorty mužů a žen, pro které by bylo opatření určeno

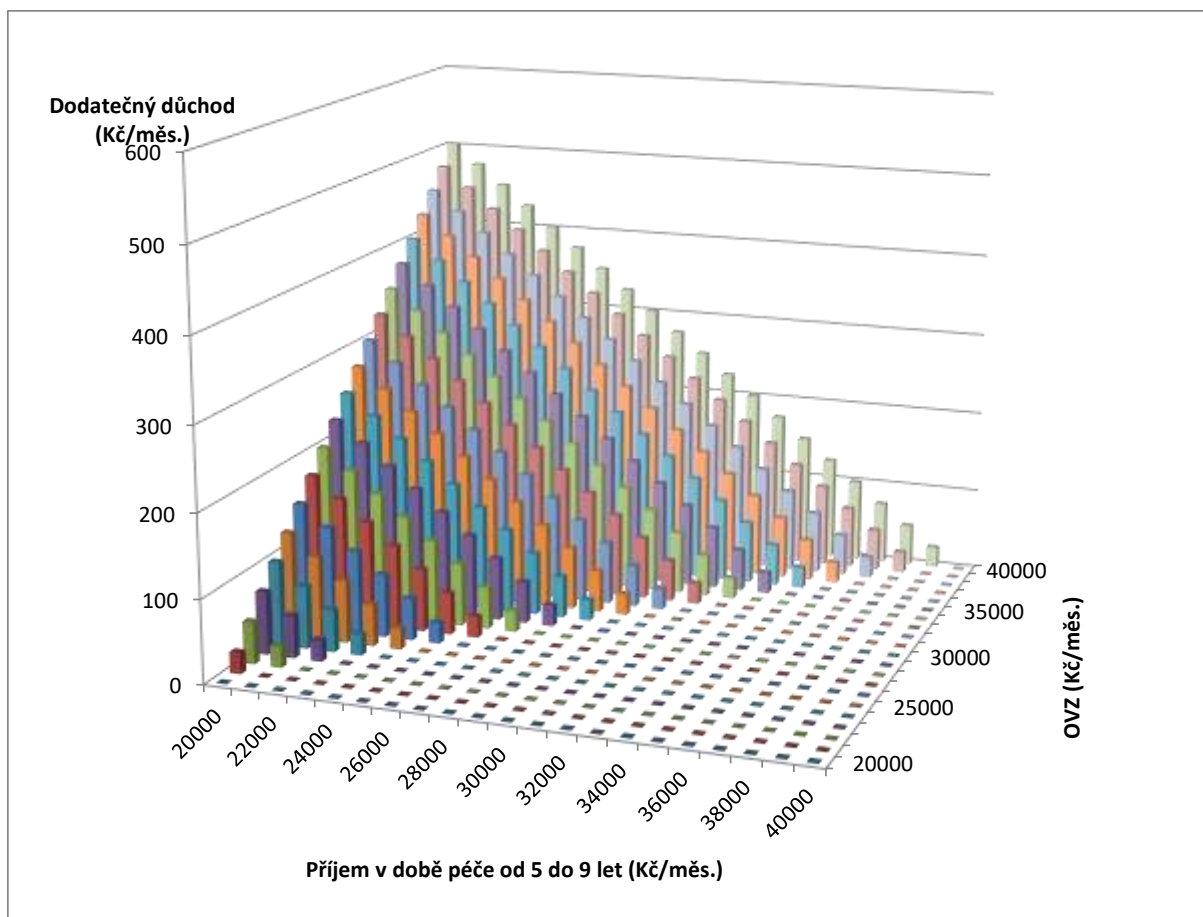
Opatření by se vztahovalo na pečující, kteří odejdou do důchodu po nabytí účinnosti případné nové právní úpravy. Reálný dopad by však toto opatření mohlo mít pouze u těch osob, u

kterých by péče o dítě ve věku od 4 do 9 let alespoň částečně zasahovala do období po roce 1985.



Finanční výhodnost zavedení vyloučených dob od 4 do 9 let věku dítěte pro různé skupiny pečujících osob

Současný stav dat MPSV a ČSSZ neumožňuje odhadnout dopad pro skutečné pojištěnce. Z toho důvodu v následujícím grafu ilustrujeme výhodnost navrhovaného opatření pro pečující s různou výší celoživotního průměrného OVZ (v rozmezí 20 tis. – 40 tis. Kč měsíčně) a různou výší průměrných příjmů v době péče o děti od 5 do 9 let (v rozmezí 20 – 40 tis. Kč). Graf dále předpokládá, že tito pečující do odchodu do důchodu získají 40 let doby pojištění a měli 1 dítě.



Dopad navrhovaného opatření na výši důchodu u různých skupin pečujících lze tedy očekávat ve většině případů maximálně v řádu stovek korun měsíčně.

Rozpočtové dopady

Rozpočtové dopady budou v prvních letech omezené, v řádu maximálně stovek milionů ročně, a postupně se budou zvětšovat. Plné rozpočtové dopady lze očekávat za cca 30 let. To je dáno tím, že se opatření bude vztahovat pouze na pečující, kteří (i) teprve budou žádat o důchod a (ii) pečovali o dítě mezi 4. a 9. rokem věku alespoň z části po roce 1985,

Cílový dopad do státního rozpočtu v podobě zvýšení výdajů na důchody představuje částku na úrovni do 0,2 % HDP ročně, což v hodnotách současného HDP představuje zhruba 10 mld. Kč.

Administrativní náročnost opatření

U nově přiznávaných důchodů je opatření administrativně proveditelné. Přepočty důchodu podle navrhovaného opatření i u seniorů, jimž byl důchod již přiznán, by byly pro ČSSZ po administrativní stránce velmi náročné. Tudíž není možné toto opatření aplikovat pro již vyplácené důchody.

Z důvodů administrativní náročnosti nedoporučujeme kombinaci FVZ a rozšíření vyloučených dob u péče o dítě. Kombinace těchto opatření by znamenala v individuálních případech i několik desítek různých variant výpočtu důchodu u jednotlivých pečujících. Pro ČSSZ by tak bylo velmi obtížné poskytnout pojištěncům odbornou pomoc při hledání té možnosti, která nabízí nejvyšší důchod.

Příloha – technický apendix - Doba péče o dítě ve věku od 4 do 9 let jako doba vyloučená

1. Návrh principů nové úpravy

- 1) Vyloučenou dobu budou moci uplatnit muži i ženy
- 2) Pojištěnec může využít celou dobu od 4 do 9 let věku dítěte, nebo její část (pokud pečoval po kratší dobu)
- 3) Ve stejné části doby může uplatnit jen jeden z pojištěnců
- 4) Uplatnit mohou stejné osoby, jako mohou uplatnit náhradní dobu do 4 let věku dítěte (§ 20 ZDP)
- 5) Prokazování stejné jako u uplatňování náhradní doby (rodný list, čestné prohlášení, soudní rozhodnutí...)
- 6) Pojištěnec může uplatnit buď vyloučenou dobu, nebo skutečné vyměřovací základy podle příjmů
- 7) ČSSZ může provádět z moci úřední srovnávací výpočet (preferovaná varianta), nebo může být proveden na žádost pojištěnce
- 8) Lze uplatnit již od jednoho dítěte bez omezení
- 9) Lze uplatnit v případech, kdy je jako datum přiznání důchodu voleno datum spadající do období účinnosti nové právní úpravy, nebude možné přepočítat již vyplácené důchody